

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU9

Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ändring i lagen om Allmänna arvsfonden.

I och med lagändringen tas begränsningen bort i fråga om hur stor andel av de utdelningsbara medlen ur Allmänna arvsfonden som varje år får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:17 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån
 för äldre personer.....5

 Utskottets ställningstagande.....6

Särskilt yttrande.....7

 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån
 för äldre personer (S).....7

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:17.

Stockholm den 13 november 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Noria Manouchi (M), Karin Sundin (S), Malin Höglund (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Thomas Ragnarsson (M), Karin Rågsjö (V), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Agneta Nilsson (S), Anna-Lena Hedberg (SD), Anders W Jonsson (C), Erik Hellsborn (SD) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:17 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen om Allmänna arvsfonden. I och med lagändringen tas begränsningen bort i fråga om hur stor andel av de utdelningsbara medlen ur Allmänna arvsfonden som varje år får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer.

Jämför det särskilda yttrandet (S).

Propositionen

Regeringen föreslår att begränsningen ska tas bort i fråga om hur stor andel av de utdelningsbara medlen ur Allmänna arvsfonden som varje år får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer.

Genom lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden infördes en ny målgrupp för stöd ur fonden: äldre personer. I propositionen som låg till grund för lagen framhöll regeringen att förslaget om att utöka fondens målgrupper inte får riskera att leda till undanträngning av de målgrupper för fonden som redan fanns vid den tidpunkten, dvs. barn, unga och personer med funktionsnedsättning (prop. 2020/21:139 s. 35). Även om regeringen inte ansåg att det fanns en överhängande risk för detta med tanke på bl.a. det stora fondkapitalet, konstaterades att det i ett längre perspektiv alltid finns en risk för undanträngningseffekter. Med anledning av dessa osäkerheter infördes en bestämmelse om att högst en tiondel av de medel som regeringen för ett år har beslutat ska vara tillgängliga för utdelning ur fonden får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer (3 kap. 6 § lagen om Allmänna arvsfonden). Regeringen bedömde att bestämmelsen borde utvärderas tre år efter att den trätt i kraft. På uppdrag av regeringen gjorde Kammarkollegiet under 2024 en sådan utvärdering (S2024/01821).

Av Kammarkollegiets redovisning av fördelningen av stöd ur fonden sedan målgrupperna utökades till att även omfatta äldre personer framgår att fördelningen av stöd till verksamheter till förmån för äldre personer har legat på en låg nivå jämfört med stöd till verksamheter till förmån för de övriga målgrupperna. Av redovisningen framgår vidare att det sedan fondens målgrupper utökades inte har funnits någon risk för att det belopp som högst får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer skulle överskridas. Regeringen bedömer, i likhet med Kammarkollegiet, att

utökningen av fondens målgrupper 2021 inte har lett till någon undanträngningseffekt för de målgrupper som fanns redan tidigare.

Regeringen bedömer vidare att den nuvarande begränsningen av de medel som får fördelas till förmån för äldre personer utgör ett hinder för en effektiv tillämpning av regeringens årliga beslut om utdelningsbara medel.

Regeringen föreslår att lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Enligt regeringens bedömning finns det inte något behov av övergångsbestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Särskilt yttrande

Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Agneta Nilsson (S) anför:

Vi ställer oss bakom regeringens förslag om att ta bort begränsningen av andelen av medel som kan tilldelas äldre personer, och vi har därför valt att inte reservera oss. Vi anser att det finns ett behov av att fortsätta att noga följa upp fördelningen av projektmedel för att säkerställa att inte andra förmånsgrupper drabbas av undanträngningseffekter. Vi kommer därför att noga följa denna fråga.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:17 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden ska upphöra att gälla vid utgången av 2025.